

RPO 604612/08

Warszawa, dnia 15 stycznia 2009 r.

RPO-604612-VII-706/08/KM/KMP

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPL. 2009 -01- 26

ZAL. NR 120208

Informacja

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego w Radomiu

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 15 grudnia 2008 r. do Oddziału Zewnętrznego Aresztu Śledczego w Radomiu, przy ul. Witosa 62 (zwanego dalej Oddziałem) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich z Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego: Marcin Mazur oraz Marcin Kusy – starsi radcowie (prawnicy). Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, dokonując oceny pod względem ochrony osadzonych przed torturami oraz okrutnym, nieludzkim i poniżającym traktowaniem albo karaniem. Przeprowadzając wizytację zapobiegawczą Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika:

- wysłuchali informacji o funkcjonowaniu Oddziału Aresztu Śledczego i jego podstawowych problemach, udzielonej przez mjr mgr inż. Bernarda Kopera - Zastępcę Dyrektora Aresztu Śledczego w Radomiu oraz por. mgr Krzysztofa Śmigieła – wychowawcę. W dniu wizytacji Kierownik Oddziału był nieobecny;
- dokonali oglądu całej jednostki, w tym obejrzelі wszystkie cele mieszkalne, pomieszczenia kuchni, bibliotekę, łaźnię, świetlicę, siłownię, a także ambulatorium oraz tereny wykorzystywane do spaceru i zajęć sportowych;

- przeprowadzili na osobności rozmowy, na podstawie kwestionariusza, z 8 losowo dobranymi osobami pozbawionymi wolności, ukierunkowane na poszanowanie ich podstawowych praw.

W oparciu o wyniki tych czynności pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali kierownictwu Aresztu swoje ustalenia, a następnie wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji przeanalizowano Porządek wewnętrzny w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego w Radomiu (Załącznik do Zarządzenia nr 4/03 z dnia 4 listopada 2003 r. w sprawie wprowadzenia Porządku wewnętrznego w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego w Radomiu oraz Zarządzenie wewnętrzne nr 47/06 Dyrektora Aresztu Śledczego w Radomiu z dnia 16 listopada 2006 r. zmieniające Zarządzenie nr 4/03 Dyrektora Aresztu Śledczego w Radomiu w sprawie ustalenia Porządku wewnętrznego w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego w Radomiu), Sprawozdanie z wizytacji Oddziału przeprowadzonej w dniu 15 listopada 2007 r. przez Wizytatora ds. Penitencjarnych - Sędziego Sądu Okręgowego w Radomiu, Analizę stanu ładu, dyscypliny i nastrojów panujących wśród osadzonych Aresztu Śledczego w Radomiu i skazanych Oddziału Zewnętrznego podległego Aresztowi Śledczemu w Radomiu za okres od 1 stycznia 2007 r. do 3 grudnia 2007 r. oraz protokoły z kontroli sanitarnej, przeprowadzonej w dniach 22 stycznia, 26 czerwca i 21 sierpnia 2008 r. przez Powiatową Stację Sanitarно – Epidemiologiczną w Radomiu.

2. Charakterystyka jednostki.

Oddział Zewnętrzny przeznaczony jest dla skazanych odbywających karę pozbawienia wolności po raz pierwszy. Jest on jednostką typu półotwartego, o pojemności 65 miejsc. Z uwagi na przeludnienie, cele mieszkalne Oddziału dostosowano do pobytu 81 osadzonych. W dniu wizytacji karę pozbawienia wolności odbywało 78 skazanych, w tym 54 skazanych - w systemie programowego oddziaływania (P-2/p) oraz 24 - w systemie zwykłym (P-2/z).

3. Ogląd jednostki.

Przeprowadzony ogląd terenu Oddziału i pomieszczeń w pawilonie mieszkalnym, w tym wizytacja cel oraz uzyskane w związku z tym informacje, pozwoliły m.in. stwierdzić, że:

- a. osadzeni rozmieszczeni są w 16 celach mieszkalnych. W większości są to cele małoosobowe, maksymalnie ośmioosobowe. Pozostają one otwarte w porze dziennej i nocnej. Stan celi mieszkalnych jest ogólnie dobry i utrzymuje się w nich czystość. Wyposażono je w wymagany sprzęt. Stan materaców, koców, prześcieradeł i pościeli, ręczników i ścierek nie budził zastrzeżeń. Jedyne zastrzeżenia budzić może brak zabezpieczeń na górnych łózkach oraz brak drabinek pionowych ułatwiających wchodzenie;
- b. zainstalowane gniazda elektryczne umożliwiają skazanym korzystanie w celach z grzałek, czajników i odbiorników telewizyjnych. Wszystkie cele podłączone są do telewizji kablowej. Znajdujący się w nich sprzęt audio-video jest własnością skazanych. W celach działa wentylacja grawitacyjna, a okna zapewniają dopływ światła dziennego i możliwość wietrzenia celi. W każdej z nich znajdował się tekst porządku wewnętrznego;
- c. cele mieszkalne nie są skanalizowane. Dostęp do urządzeń sanitarnych jest zapewniony w węźle sanitarnym, w którego skład wchodzi: 6 stanowisk prysznicowych z włącznikiem czasowym wody, 12 umywalek oraz 4 kabiny WC. Podłoga i ściany zostały wyłożone płytkami. W pomieszczeniach nie odczuwa się uciążliwego zaduchu. Ponadto, w łaźni znajduje się wydzielone pomieszczenie pralni oraz zamknięte pomieszczenie na odpady;
- d. ambulatorium w Oddziale zajmuje jedno pomieszczenie. Skazani objęci są opieką pielęgniarską, który przyjmuje 3 razy w tygodniu. W przypadkach tego wymagających, konsultacje lekarskie realizowane są w ambulatorium Aresztu. W ambulatorium Oddziału stwierdzono brak Karty Praw Pacjenta;
- e. biblioteka oddziału posiada zbiór około 1500 tytułów, z czego 800 pozycji wypożyczonych jest z Aresztu. Akty prawne dostępne są u wychowawcy Oddziału;

- f. w Oddziale funkcjonuje radiowęzeł. W trakcie wizytacji jego działalność była zawieszona z powodu usterki technicznej. Jak ustalono podczas rozmów z osadzonymi, jego awaria trwa co najmniej od dwóch tygodni;
- g. w sali widzeń zorganizowano 7 stanowisk. Stworzono w niej kolorowy kącik do zabaw dla dzieci. Widzenia odbywają się 3 razy w tygodniu. Podczas widzeń osadzeni mogą korzystać tylko z poczęstunku przyniesionego przez osoby odwiedzające. Na terenie Oddziału nie ma bowiem kantyny. Ponadto, sala pełni funkcje świetlicy oraz służy jako miejsce spotkań grupy AA;
- h. wyodrębniono jedno pomieszczenie przeznaczone dla osób uczących się, z którego obecnie korzystają student oraz uczeń szkoły średniej;
- i. wszystkie pomieszczenia kuchni są wyremontowane, spełniają normy HACCP, a ich stan jest dobry. W dniu wizytacji przygotowywano w nich wyżywienie według normy podstawowej;
- j. w Oddziale funkcjonuje pomieszczenie do przygotowywania posiłków przez osadzonych. Zostało ono wyposażone w stół oraz kuchenkę elektryczną;
- k. Oddział nie dysponuje typowym polem spacerowym. Do dyspozycji osadzonych przeznaczono teren rekreacyjno – sportowy (boisko do piłki nożnej/siatkówki). Spacer odbywa się wokół boiska sportowego;
- l. obok budynku mieszkalnego znajduje się sala ćwiczeń siłowych, z której można korzystać w godzinach trwania spaceru. Według oświadczenia Wychowawcy, sprzęt znajdujący się w sali ćwiczeń posiada niezbędne atesty. Sala wymaga odremontowania;
- m. posługi religijne świadczy ksiądz kapelan Kościoła Rzymsko- Katolickiego, który zatrudniony jest w Areszcie. Msza święta dla skazanych organizowana jest w pierwszy poniedziałek miesiąca o godz. 10.00 (w godzinach pracy osadzonych). Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora AŚ w Radomiu, indywidualne posługi religijne udzielane są po zgłoszeniu takiej potrzeby przez skazanego;
- n. zatrudnionych jest 70 skazanych. Osadzeni są zatrudnieni odpłatnie przy pracach porządkowych i pomocniczych na rzecz Oddziału oraz na rzecz kontrahentów pozawięziennych – wg stanu na dzień 15 grudnia 2008 r. łącznie

- zatrudnionych odpłatnie było 60 osadzonych. Zatrudnienie nieodpłatne przy pracach publicznych, na dzień 15 grudnia 2008 r., wykonywało 10 skazanych;
- o. na korytarzu pawilonu mieszkalnego wyznaczono miejsca do palenia wyrobów tytoniowych, co powoduje, że dym dociera do wszystkich pomieszczeń;
 - p. w Oddziale nie ma celi zabezpieczającej oraz celi do wykonywania kary umieszczenia w celi izolacyjnej. Jeżeli zachodzi potrzeba, ukaranego przewozi się do Aresztu;
 - q. podczas wizytacji pomieszczeń Zastępcy Dowódcy Zmiany stwierdzono, że osadzonym przy badaniu alkometrem wydawane są ustniki, które były już wcześniej używane. Sytuacja w której osadzeni korzystają z ustników wcześniej używanych nie może być akceptowana.

4. Rozmowy przeprowadzone z osadzonymi.

W ramach wizytacji przeprowadzono 8 rozmów z losowo wybranymi osobami, przy czym odbyły się one w odrębnych pomieszczeniach, w sposób, który uniemożliwiał postronnym zapoznanie się z treścią odpowiedzi udzielanych przez osoby pozbawione wolności. Przeprowadzone rozmowy dostarczyły opinii w przedmiocie przestrzegania podstawowych praw osób pozbawionych wolności i atmosfery panującej w Oddziale. W przeważającej części osadzeni pozytywnie oceniali realizację przysługujących im uprawnień. Zgłoszone w czasie rozmów uwagi i zarzuty dotyczyły poniżej omówionych kwestii:

- a. **warunki bytowe:** najczęściej podnoszono zarzut przeludnienia cel. Ponadto, osoby niepalące skarżyły się na zadymienie korytarza oraz twierdziły, że dym papierosowy jest wyczuwalny w ich celach;
- b. **wyżywienie:** wskazano, że posiłki są mało urozmaicane. Zgłoszono również zarzut, że w przypadku konieczności ustanowienia diety żywieniowej osadzeni muszą z niej zrezygnować jeśli chcą pozostać w Oddziale;
- c. **mycie się i kąpiel:** zbyt niska temperatura wody podczas kąpieli w łaźni;
- d. **opieka zdrowotna:** brak lekarstw w ambulatorium. Z wyjaśnień uzyskanych od Zastępcy Dyrektora wynika, że sytuacja ta związana była z problemami w dostawie leków ze szpitala przy Areszcie Śledczym w Warszawie - Mokotowie.

Jednak w trakcie pobytu w wizytowanej jednostce zapasy leków zostały uzupełnione;

- e. **korzystanie ze spacerów:** spacer organizowany jest w tych samych godzinach co zajęcia na siłowni;
- f. realizacja prawa **do korzystania z aparatu telefonicznego:** zgłoszono potrzebę zainstalowania dodatkowego aparatu (obecnie w oddziale znajduje się 1 aparat);
- g. **korzystanie z zajęć kulturalno – oświatowych i sportowych:** utrudnienia w dostępie do siłowni oraz wstrzymania od dłuższego czasu działalności radiowęzła;
- h. **korzystanie z usług religijnych:** Msza święta organizowana jest w godzinach, w których osadzeni przebywają w pracy;

W trakcie rozmów z osadzonymi przedstawiciele Rzecznika **nie odebrali żadnych uwag** w zakresie: dokonywania zakupów na wypiskę, prawa do korespondencji i paczek, korzystania z książek, prawa do widzeń oraz traktowania przez funkcjonariuszy.

5. Ocena traktowania osób pozbawionych wolności.

Z informacji uzyskanych od administracji jednostki wynika, że nie odnotowano żadnej skargi na funkcjonowanie Oddziału. Skazani składali jedynie skargi związane z utratą prawa do pobytu w Oddziale, co było podyktowane złamaniem przez nich obowiązujących uregulowań prawnych (powrót z przepustki czy pracy pod wpływem alkoholu, rażące nieprzestrzeganie Porządku wewnętrznego). W okresie ostatnich dwóch lat nie prowadzono postępowań sądowych w stosunku do funkcjonariuszy Służby Więziennej pełniących służbę w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego w Radomiu.

Ogląd cel mieszkalnych poczyniony przez przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, nie daje podstaw do stwierdzenia, aby warunki bytowe, czy też inne okoliczności osadzenia, były dla osób pozbawionych wolności na tyle dotkliwe, aby mogły prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania. W ocenie

wizytujących, atmosfera w Oddziale jest dobra, relacje między osadzonymi a Służbą Więzienną wydają się być prawidłowe, co zostało wyrażone pozytywną oceną ich pracy przez osadzonych.

6. Analiza dokumentacji jednostki.

Po przeanalizowaniu tekstu Porządku wewnętrznego (Załącznik do zarządzenia nr 4/03 z dnia 14.11. 2003 r. w sprawie wprowadzenia Porządku wewnętrznego w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego w Radomiu), regulującego życie osadzonych w Oddziale, nie stwierdzono jego niezgodności z przepisami powszechnie obowiązującymi. Wątpliwości wizytujących budzi pkt III 3 b Porządku wewnętrznego, który stwierdza „ Zajęcia sportowe na wolnym powietrzu odbywają się na boisku do piłki siatkowej w godzinach trwania spaceru. W tych samych godzinach odbywają się zajęcia w siłowni”. Zdaniem wizytujących, sytuacja, w której skazany musi dokonać wyboru między zajęciami na siłowni a spacerem, jest ograniczeniem przyznanego w art. 122 Kkw prawa do co najmniej godzinnego spaceru w czasie doby. Pozostałe postanowienia w Porządku wewnętrznym zredagowano w sposób przejrzysty i jednoznaczny. Egzemplarze Porządku wewnętrznego znajdują się w celach mieszkalnych, co sprawdzono w czasie ich wizytacji oraz potwierdzili sami osadzeni w rozmowach.

W ciągu ostatnich dwóch lat nie stosowano w Oddziale środków przymusu bezpośredniego. Odnotowano natomiast 6 wypadków nadzwyczajnych: 5 przypadków oddaleń z miejsca pracy poza obrębem jednostki oraz znalezienie zegarka elektronicznego z funkcjami telefonu komórkowego.

Analiza protokołu z wizytacji Oddziału przeprowadzonej w dniu 15 listopada 2007 r. przez sędziego penitencjarnego, jak i protokołów z kontroli sanitarnej Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej przeprowadzonej w dniach 22 stycznia, 26 czerwca i 21 sierpnia 2008 r., nie nasuwa żadnych zastrzeżeń.

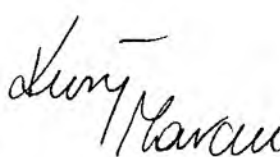
7. Wnioski.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliły uznać, że – generalnie rzecz biorąc – w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego w Radomiu przestrzegane są prawa osób pozbawionych wolności. Traktowani są oni z poszanowaniem godności ludzkiej.

Należy pozytywnie ocenić atmosferę panującą w Oddziale, w tym w relacjach funkcjonariusze - osadzeni, co znalazło odzwierciedlenie w przebiegu rozmów ze skazanymi.

Przeprowadzona wizytacja zapobiegawcza Krajowego Mechanizmu Prewencji pozwala na sformułowanie następujących wniosków i zaleceń:

1. W związku z zarzutami dotyczącymi dużego zadymienia korytarza Oddziału z powodu wyznaczenia w na jego terenie miejsc do palenia papierosów, zasadnym jest wprowadzenie innych rozwiązań realizujących rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 r. w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości.
2. Należy umieścić w Ambulatorium odpowiednio zredagowaną Kartę Praw Pacjenta.
3. Należy doprowadzić do zmiany Porządku wewnętrznego, tak aby realizacja prawa do spaceru nie kolidowała z zajęciami na siłowni.
4. Należy wykluczyć sytuacje, w których skazani używają kilkakrotnie (ponownie) tych samych ustników do alkometru.
5. Należy zmienić godzinę odbywania posług religijnych na taką, która umożliwiłaby uczestnictwo w nich skazanym pracującym.
6. Należy naprawić usterkę radiowęzła, aby jak najszybciej wznowić jego działalność.

mgr Marcin Mazur
Starszy radca